

Türkiye ve Mısır Hükûmetleri arasında 7 - IV - 1937 tarihinde imzalanan dostluk ve ikamet muahedeleri ile tabiiyet mukavelesinin tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 25/VI/1937 - Sayı : 3640)

No.
3261

Kabul tarihi
14 - VI - 1937

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Mısır Kırallığı Hükûmeti arasında 7 - IV - 1937 gününde Ankarada imzalanmış olan dostluk ve ikamet muahedeleri ile tabiiyet mukavelesi tasdik edilmiş ve usulen tanzim edilecek tasdiknamelerin teatisi için Hükûmete mezuniyet verilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

15 haziran 1937

TÜRKİYE - MISIR DOSTLUK MUAHEDESİ

Bir taraftan

Türkiye Reisiçümhuru,

Diğer taraftan

Majeste Mısır Kıraltı.

Türkiye ile Mısır beynindeki ananevi münasebatı ve tabii yakınlıkları müşahede ederek aralarında mevcut dostluk ve kardeşlik bağlarını teşvid etmek samimî arzusile aynı derecede mütehasis bulunarak, bir dostluk muahedesi aktine karar vermişler ve murahhasları olarak :

Türkiye Reisiçümhuru :

Hariciye vekili, İzmir mebusu Ekselans Dr. Tefvik Rüştü Arası ;

Majeste Mısır Kıraltı :

Ankara Elçisi ve Fevkalâde murahhası Ekselans Mohammed El - Mofti El - Gazerli Beyi ;
tayin etmişlerdir.

Müşarünileyh murahhaslar usulüne uygun bulunan salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra, aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Türkiye ile Mısır arasında bozulmaz sülh ve samimî ve daimî dostluk cari olacaktır.

Madde — 2

Yüksek Taraflardan her birinin diplomatik mümessilleri ve kezalik heyetlerinin kordiplomatiğe dahil bileümle memurları diğer Tarafın ülkesinde, mütekabiliyet şartile, sair Devletlerin diplomatik memurlarına tanınan aynı imtiyazlar, ihtiramat ve muafiyetlerden müstefid olacaklardır.

Madde — 3

Yüksek Âkid Taraflardan her biri diğeri nezdine gerek Hükümet merkezinde, gerek diğeri mümasil cenebi ajanlarının ikametleri kabul edilen başlıca şehirlerde ikamet edecek olan meslekten başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslar tayin etmek hakkını haiz olacaktır.

Bundan maada Yüksek Âkid Taraflardan her biri, diğeri Tarafın evvelece muvafakatini istihsal ettikten sonra, meslek memurları haricinde, yukarıda anılan şehirlerde ikamet edecek olan, fahrî başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslar tayin etmek hakkını haiz olacaktır. Bunlar hiç bir vechile ikamet ettikleri memleket tebaası meyanından intihab edilemeyeceklerdir.

Usulen Exquatürü hâmil bulunacak olan her iki sınıf ajanlar, tam bir mütekabiliyet şartile, her iki Tarafta, hukuku düvelece tahsis edilmiş haklar, imtiyazlar ve salâhiyetlerden istifade edeceklerdir.

Madde — 4

İşbu muahede tasdik edilecek ve tasdiknameler sürati mümkün ile Kahirede teati edilecektir. İşbu muahede, tasdiknamelerin teatisini (takib eden on beşinci günü) meriyet mevkiine girecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdikan Tarafeyn murahhasları işbu muahedeyi imzalamışlar ve mühürlemişlerdir.

Ankarada, 7 nisan 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

TÜRKİYE - MİSİR İKAMET MUAHEDESİ

Bir taraftan,

Türkiye ReisiCumhuru,

Diğeri taraftan,

Majeste Mısır Kralı,

Halisane münasebetlerinin inkişafı hususunda aynı samimî arzu ile mütehassis olarak bir ikamet mukavelesi akdine karar vermişler, ve murahhasları olarak:

Türkiye ReisiCumhuru :

Hariciye vekili, İzmir mebusu Ekselans Dr. Tefik Rüştü Arası,

Majeste Mısır Kralı:

Ankara Elçisi ve Fevkalâde Murahhası Ekselans Mohammed El-Mofti El-Gazaerli Beyi, tayin etmişlerdir.

Müşarünileyh murahhaslar usulüne uygun bulunan salâhiyetnamelerini yekdigilerine tebliğ ettikten sonra, aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin tebaası, memleketin kavanin ve nizamına riayet ederek, memnu yerler ve mntakalar müstesna olmak üzere, tebaai mahalliyenin veya cenebiler için ahkâmı mahsusa var ise en ziyade mazharı müsaade millet tebaasının, tâbi oldukları veya olacaklarından gayri her hangi bir takyidata tâbi olmaksızın, diğeri Âkid Tarafın ülkesine serbestçe duhul ile seyahat, ikamet ve yerleşebilecekleri gibi onu her zaman terk edebileceklerdir.

Yüksek Âkid Taraflardan her biri, gerek bir mahkeme hükmü neticesinde, gerek ahlâk zabıtasına, sağlık zabıtasına veya dilencilığe müteallik kanunlar ve nizamlar hükmü mucibince veya Devletin iç veya dış emniyetine dokunur sebeplerden dolayı diğeri Tarafın tebaasından olan eşhası ülke-

sinde yerleşmekten veya ikametden menetmek yahud memlekettten tebid etmek hakkını muhafaza eder.

Madde — 2

İşbu mukavele Yüksek Âkid Taraflardan her birinin muhacereti men ve ecebi işçiler ile ücretlilerin kabulü ve kullanılması hakkında hususî tedbirler ittihaz etmek hakkına hâlel getirmez.

Madde — 3

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin tebaası diğer Taraf ülkesinde memleketin kanun ve nizamlarına tevfiķi hareket ederek her nevi menkul ve gayrimenkul iktisab ve temellük ve onu her hangi bir şekilde tasarruf hususunda en ziyade mazharı müsaade millet tebaası muamelesinden müstefid olacaktırdır. Şurası mukarrerdir ki, bunlar yalnız memleketin kanunları mucibince ecebiler tarafından iktisabı kabul edilen emvali iktisab edebileceklerdir.

Madde — 4

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin tebaası, diğer Tarafın ülkesinde, memleketin kanun ve nizamlarına tevfiķan, her nevi sanat ve ticareti ve memleketin kanunu mucibince yerli tebaaya hasredilmiş veya edilecek olanlardan maada, her nevi hırfet ve ticaret icra edebileceklerdir.

Madde — 5

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin tebaası, diğerinin ülkesinde, ticaretleri, sanatları, hırfetleri, meslekleri dahil olmak üzere şahısları, emval, hukuk ve menafileri için, her ne mahiyette olursa olsun, yerli tebaadan cibayet olunanlardan başka veya daha çok miktarda vergi, harç veya tekâlifi tediye ile mükellef olmayacaklardır.

İkamet ve yerleşme için ödenmesi lâzımgelen resimler ve harçlar hususunda, iki Taraf tebaası en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden istifade edeceklerdir.

Mezkûr tebaa mallarının satışından mütevellid esmanî ve aynen mallarını memlekette meri ahkâmın kuyudu tahtında ihraca mezun olacaklar ve bu hususta ecebi sıfatları dolayısıyla tebaai mahalliyenin tediye edeceğinden daha fazla tekâlif, rüsum ve aidata tâbi tutulmıyacaklardır.

Madde — 6

Yüksek Âkid Taraflardan herbirinin tebaası diğerinin ülkesinde kara, deniz, hava ve millî muhafız veya milis kuvvetlerinde hizmeti askeriyyeden ve keza hizmeti askeriyyenin yerine kaim olan her mecburiyet veya tekliften muaf olacaklardır.

Bunlar diğer askerî mükellefiyat istimvallere de ancak yerli tebaa için derpiş edilen şerait nisbetinde tâbi olacaklardır.

Madde — 7

Yüksek Âkid Taraflardan herbirinin tebaasına aid mallar diğer Taraf ülkesinde ancak kanunun derpiş ettiği menafii umumiyeye müteallik esbab dolayısıyla istimlâk edilecektir. Bu tebaanın müteakabilen her iki Taraf ülkesinde meri kanun ile yerli tebaa lehine tanınan tazminatı almağa hakkı olacaktır.

Bu tazminat verilmedikçe veya usulen depo edilmedikçe hiç bir istimlâk muamelesi yapılmıyacaktır.

Madde — 8

Yüksek Âkid Taraflardan herbirinin tebaası diğer Taraf ülkesinde şahıslarına ve mallarına müteallik olarak tebaai mahalliye misillû kavanin, mehakim ve sair makamatın tam himayesinden müstefid olacaklardır.

Tebaai mahalliye misillû iddia veya müdafaai hukuk için her derecedeki mehakime müracaat edebilecekler ve tebaai mahalliye gibi her davada, avukat, dava vekili, ve ajanların, buldukları ülke kanunlarına göre bu meslekleri ifaya mezun eşhas meyanından intihab etmek serbestisine malik olacaklardır.

Mütekabiliyet şartile, her iki memleket tebaasına, eenebi vasfını haiz olmalarından dolayı, ne nam altında olursa olsun, hiç bir kefalet akçesi veya depozito yatırmak mecburiyeti tahmil edilmeyecektir.

Madde — 9

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin tebaası diğer Taraf ülkesinde hukuku düvelin umumî prensiblerine tevfikân ve yerli tebaa ile aynı şerait tahtında malî, ticarî, idarî medenî, cezaî ve sair mahiyetteki kanun, kararname, emirname, nizamnamelerle mahallî mevzuat ve tebaai mahalliye tahsis edilen mehakime tâbi olacaktır.

Ahkâmı şahsiye hususunda Yüksek Âkid Tarafların her birinin mahkemeleri, nizamı âmme-ye müteallik kavaid kaydi ihtirazisi tahtında, davada taraf olanların millî kanunlarını tatbika mecbur olacaktır.

Madde — 10

Smaî, malî şirketler, sigorta ve nakliyat kumpanyaları da dahil olmak üzere Tarafeynden birinin arazisi üzerine merkezi idaresi olan ve bura kanunlarına tevfikân mevcut bulunan eshamlı şirketler ve sair ticarî şirketler diğer Tarafça usulen mevcut tanınacaktır. Bu şirketler diğer Tarafın meri olan veya olacak kavanin ve nizamatına tebaiyet ederek ve bu Tarafın mevzuatı bir müsaade almak mecburiyetini derpiş ediyorsa bu müsaadenin istihsalinden sonra bu memleket topraklarında yerleşebilecekler ve orada fiyaller, şubeler ve ajanslar tesis ve müddei ve müddeialehy sıfatile dava ikame edebileceklerdir.

Yüksek Âkid Taraflardan birinin mevzuatı dairesinde teessüs etmiş olan bu şirketlerin faaliyeti, diğer Tarafın arazisi üzerinde icra edildiği müddetçe, bu Tarafın kanun ve nizamlarına tâbi olacaklardır. Faaliyetleri dolayısıyla en ziyade mazharı müsaade millet şirketlerinden daha az müsaadekâr muameleye tâbi tutuluyacaklardır.

Sekizinci maddenin hükümleri, mallarının adli ve kanunî himayesine müteallik bilcümle hususatta işbu maddede derpiş edilen şirketlere de aynı şekilde tatbik edilecektir.

Yüksek Âkid Taraflardan her birinin şirketleri ve bunların fiyalleri, şubeleri ve ajansları diğer memleket arazisi üzerinde tekâlif, rüsum ve harçlar bakımından en ziyade mazharı müsaade millet şirketlerinden daha yüksek bir malî mükellefiyete tâbi tutulmıyacaklardır.

Şurası mukarrerdir ki, bu şirketler kanunun tayin ettiği kefalet akçelerini yatırımağa ve eenebi şirketler için muktazi müsaadeleri istihsal ve bunların tesciline müteallik harçları tediye mecbur tutulacaklardır. Bu şirketler ancak millî şirketler için derpiş edilmiş şerait ve nisbet dahilinde askerî mükellefiyet ve istimvallere tâbi tutulacaklardır.

Sermaye, irad ve kazanç üzerinden hesap edilen vergiler hususunda Yüksek Âkid Taraflardan her biri diğerinin şirket, fiyal, şube ve ajanslarını, verginin nevine göre, ancak bunların kendi arazisi üzerinde yatırdıkları sermaye hissesi, sahib oldukları emval, tahakkuk ettirdikleri kârlara veya işlere göre vergiye tâbi tutacaktır.

Bu şirketler memleketin kanunlarına tebaiyet ederek en ziyade mazharı müsaade millete tatbik edilen şerait dahilinde her türlü emvali menkule iktisab edebileceklerdir. Keza üçüncü mad-

de mucibince şirketin faaliyeti için zarurî olan emvali gayrimenkule iktisabı da bu şekilde olacaktır. Şu kadar ki gayrimenkul iktisabı şirketin gayesi olmaya.

Madde — 11

İki Yüksek Âkid Taraf arasında işbu mukavelenin tefsiri yüzünden tahaddüs edecek ve diploması tarikile halledilemeyecek ihtilâflar müttefikan tahkimname yolile bir hakeme havale olunacaktır.

Madde — 12

İşbu muahede tasdik edilecek ve tasdiknameler Kahirede teati edilecektir. Bu muahede, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra meriyete girecek ve üç sene müddetle vacibüliera olacaktır. Bu müddetin inkızasından altı ay evvel feshedilmedikçe kendiliğinden temdid edilmiş bulunacak ve bu takdirde Yüksek Âkidlerden biri onu feshetmek niyetinde olduğunu diğer Tarafa tebliğ ettikten altı ay sonraya kadar meriyüliera olacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdikan Tarafeyn murahhasları işbu muahedeyi imza ve tahtim eylemişlerdir.

Ankarada, 7 nisan 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

TÜRKİYE - MISIR TABİİYET MUKAVELENAMESİ

Bir taraftan

Türkiye Reisiümhuru,

Ve diğer taraftan

Majeste Mısır Kırallı,

Eski Osmanlı tebaasının, iki Devleti alâkadar eden bazı tabiiyet meselelerini halletmeği karşılıklı menfaatlerine uygun telâkki ederek,

Bu hususta bir mukavele akdine karar vermişler ve murahhasları olarak :

Türkiye Reisiümhuru :

Hariciye Vekili, İzmir mebusu Ekselans Dr. Tevfik Ruştü Aras'ı

Majeste Mısır Kırallı :

Ankarada fevkalâde murahhas ve orta Elçi Ekselans Mohammed El - Mofti El Gazzerli Beyi tayin etmişlerdir.

Müşarünileyh murahhaslar usulüne uygun görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

5 sontesrin 1914 tarihinde Mısırdaki yerleşmiş olup aslen Türk olan ve kendileri yahud babaları Türkiyede, Mısırdaki, ecnebidde veya 24 temmuz 1923 tarihli Lozan muahedesi mucibince Türkiyeden ayrılmış araziden birinde doğmuş bulunan eski Osmanlı tebaası, eğer Mısır tarafından Mısır tabiiyetini ihraz etmiş telâkki edilmiş iseler Türk tabiiyetini ihtiyar etmek hakkını haiz olacaklardır.

Ancak şurası mukarrerdir ki, bu kimselerden kendileri ve babaları da Mısırdaki doğmuş bulunanların bu hakkı hiyarları olmayacaktır.

Madde — 2

5 son teşrin 1914 tarihinden sonra Mısır'a gitmiş olan eski Osmanlı tebaası Türk tabiiyetini muhafaza eder.

Bununla beraber, bunlardan aslen Türk olmayan ve işbu mukavelenin meriyet mevkiine girmesi tarihinden evvel Mısır tabiiyetini ihraz etmiş bulunanlar Mısırlı sayılırlar.

Madde — 3

Mısır yerliliğinden istifade eden ve 5 son teşrin 1914 tarihinde Türkiyede yerleşmiş bulunan eski Osmanlı tebaası Türk tabiiyetini muhafaza etmiş sayılır

Ancak bunlardan kendileri ve babaları da Mısırdaki doğmuş bulunanlar Mısır tabiiyetini ihtiyar etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 4

Mısır yerliliğinden istifade eden ve 5 son teşrin 1914 tarihinde ecnebi memleketlerde yerleşmiş, fakat aslen Türk olup kendileri ve yahud babaları Türkiyede, Mısırdaki veya 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan muahedesi mucibince Türkiyeden ayrılmış araziden birinde doğmuş, Türk tabiiyetini muhafaza etmiş eski Osmanlı tebaası, Mısır Hükûmetince Mısır tabiiyetini iktisab etmiş sayılmayacaklardır.

Ancak bunlardan kendileri ve babaları da Mısırdaki doğmuş bulunanlar Mısır tabiiyetini ihtiyar etmek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 5

1 nci, 3 ncü ve 4 ncü maddelerde derpiş olunan hiyar hakkı işbu mukavelenin meriyet mevkiine girmesinden itibaren bir senelik bir müddet içinde kullanılmış olmalıdır.

1 nci maddeyi tatbikan, ihtiyar, Türkiyede Dahiliye vekâletine, Mısırdaki Türkiye Elçiliğine ve ecnebi memleketlerde Türkiye Elçilikleri ile konsolosluklarına bildirilecektir.

3 ncü ve 4 ncü maddeleri tatbikan ihtiyar, Mısırdaki Dahiliye nezaretine, Türkiyede Mısır Elçiliğine ve ecnebi memleketlerde Mısır Elçiliklerine veya konsolosluklarına bildirilecektir.

Madde — 6

1 nci, 2 nci 3 ncü ve 4 ncü maddeler mucibince tanınmış olan tabiiyet evli kadına ve 18 den aşağı yaştaki çocuklara bihakkm şamildir.

Madde — 7

Türkiye Elçiliği, 5 nci maddede derpiş olunan müddetin bitmesinden itibaren üç ay içinde, 1 nci madde mucibince Türk tabiiyeti lehinde hiyar haklarını kullanmış olanların listelerini Mısır Hariciye vezaretine verecektir. Bu listeler, evli kadınların ve sağır çocukların isimlerini müşir buluncaktır.

Yukarıda anılan listelerin tevdiinden sonra, Mısır Hariciye vezareti, bu listelerde yazılı kişilerin hiyar şartlarını haiz olup olmadıklarına göre, listelerde bırakılmaları veya bunlardan çıkarılmaları hususunda Türkiye Elçiliği ile anlaşacak, ve Elçilik ile bilitilâf, katî bir liste tesbit edecektir.

Madde — 8

Mısır Elçiliği, 5 nci maddede derpiş olunan müddetin bitmesinden itibaren üç ay içinde, 3 ncü ve 4 ncü maddeler mucibince Mısır tabiiyeti lehine hiyar haklarını kullanmış olanların

listelerini Türkiye Hariciye vekâletine verecektir. Bu listeler evli kadımların ve sağır çocukların isimlerini müşir bulunacaktır.

Yukarıda anılan listelerin tevdiinden sonra, Türkiye Hariciye vekâleti, bu listelerde yazılı kimselerin hıyar şartlarını haiz olup olmadıklarına göre, listelerde bırakılmaları veya bunlardan çıkarılmaları hususunda Mısır elçiliği ile anlaşacak, ve elçilik ile bilitilâf, katî bir liste tesbit edecektir.

Madde — 9

Hariciye Vezareti, ikinci maddenin ikinci fıkrası ile derpiş olunan şartlar dahilinde Mısır tabiiyetini iktisab eden şahısların listelerini işbu mukavelenin meriyet mevkiine girmesinden itibaren üç aylık bir müddet içinde Kahirede Türkiye elçiliğine verecektir. Bu listeler evli kadımların ve sağır çocukların isimlerini müşir bulunacaktır.

Yukarıda anılan listelerin tevdiinden sonra, Türkiye elçiliği, bu listelerde yazılı kimselerin şeraiti mezkûreyi haiz olup olmadıklarına göre, listelerde bırakılmaları veya bunlardan çıkarılmaları hususunda Mısır Hariciye vezaretile anlaşacak ve, vezaret ile bilitilâf, katî bir liste tesbit edecektir.

Madde — 10

Yukarıki maddelerde derpiş olunan katî listeler herhangi bir şahsın matlub şartları haiz olmadığı tebeyyün ettiği takdirde karşılıklı bir anlaşma ile tashih edilebileceklerdir.

Madde — 11

İşbu mukavele tasdik edilecek ve tasdiknameleri, mümkün olan süratle, Kahirede teati edilecektir. Mukavele, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra meriyete girecektir.

İşbu ahkâmı tasdikan iki Taraf murahhasları bu mukaveleyi imza ve tahtim eylemişlerdir.

Ankarada, 7 nisan 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

NIHAİ PROTOKOL

Türkiye ile Mısır arasında bugünkü tarihte imzalanan tabiiyet mukavenamesi hükümlerine uygun olarak hakkı hıyarlarını kullanmış olan şahıslar, tabiiyetinden feragat ettikleri mem leketi bu yüzden terke mecbur olmayacaklar ve orada öbür vatandaşlarına bahşolunan haklardan istifadeye devam edeceklerdir.

İşbu mukavenemenin meriyete girmesinden önce Türkiyenin kendi tebaasından saydığı ve tabiiyetleri işbu mukavlename ile tayin olunan şahıslar ile malları hakkında Türkiyede tatbik edilmiş olan tedbirler, hükümler, kanunî, idarî ve adlî kararların netayici mükteseb kalacaktır. İşbu şahıslara bu suretle tanınan yeni tabiiyet hiç bir veçhile mevzubahis neticeleri değıştirmeyecektir.

Ankara : 7 nisan 1937

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	14 - VI - 1937 ve 1/819
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Basveçillığe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	15 - VI - 1937 ve 4/498
<i>Bu kanunun mütakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 18 136 19 173,296,311,320:323